

УДК 323.21

*КОСІЛОВА Ольга Іванівна
МЕНЬШИКОВА Владислава Андріївна*

ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Формування та розвиток громадянського суспільства в Україні є нагальною необхідністю, що зумовлена потребою вдосконалення механізмів взаємодії громадян, інститутів громадянського суспільства та держави в сучасних умовах. Ці процеси знайшли своє відображення у внутрішньому вітчизняному законодавстві та у міжнародно-правових актах. Розвиток громадянського суспільства є важливою передумовою та базисом для забезпечення соціально-політичної стабільності в державі. Функціонування інститутів громадянського суспільства, формування його цінностей та пріоритетів визначають національні інтереси держави. Зокрема, відповідно до ст. 6 Закону України «Про основи національної безпеки України» розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів, а також зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві відносяться до пріоритетних національних інтересів [1].

У «Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки» визначено пріоритетні напрями

сприяння формуванню та розвитку громадянського суспільства, створення нормативних та організаційних умов. Як зазначається у Стратегії, «...її розробка обумовлена змінами основних тенденцій розвитку громадянського суспільства в Україні, зростанням його ролі в різноманітних сферах – від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, проведення антитерористичної операції, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам» [2].

Прийняття «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом...» поставили нові виклики у відносинах між державою та громадянськістю, зумовлені необхідністю запровадження європейських правил та підходів, а також акцентували увагу на необхідності розвитку співпраці між організаціями громадянського суспільства України та держав – членів Європейського Союзу [3].

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему взаємодії громадянського суспільства та держави у широкому розумінні досліджували західні та вітчизняні вчені. Серед західних дослідників, які розробляли концепції взаємовідносин громадянського суспільства та держави, слід відзначити праці Х. Арендт, Р. Арона, А. Грамші, Р. Дарендорфа, Дж. Кіна, К. Поппера, Я. Тесаржа, Р. Фоссаера та інших. Серед вітчизняних науковців цю тематику досліджували В. Барков, О. Задоянчук, А. Колодій, Т. Розова, В. Сіренко, О. Скрипнюк, В. Тимошенко, С. Тимченко, П. Шляхтун та інші. Водночас проблема забезпечення соціально-політичної стабільності в державі інститутами громадянського суспільства досліджена недостатньою мірою. Окремі роботи, що стосуються цього питання, належать В. Кременю, О. Полтаракову, В. Ребкало, Г. Ситнику, В. Циганову, але вони не дають комплексного бачення проблеми. У зв'язку з чим обрана тема є актуальною і потребує подальших досліджень.

Метою статті є визначення ролі громадянського суспільства та його інститутів, у тому числі неурядових громадських організацій, у забезпеченні соціально-політичної стабільності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення соціально-політичної стабільності є однією з передумов захисту національних політичних інтересів держави та складовою забезпечення національної безпеки. Соціально-політичну стабільність можна аналізувати з позицій стійкості державно-політичного режиму, дотримання

конституційності форми державного правління та устрою, легітимності діяльності органів державної влади, дотримання громадського порядку та режиму законності. З іншого боку, соціально-політична стабільність відображає рівень задоволення інтересів громадян та їх об'єднань, можливість вільного волевиявлення та забезпечення їх інтересів у соціально-політичній сфері, яка органічно пронизує всі інші сфери суспільного буття: економічну, духовну, інформаційну. Політична стабільність в державі може також проявлятися у відсутності війн та збройних конфліктів, мірою пристосування влади до соціальних змін, характером урівноваження відносин між елітами, балансом політичних сил тощо.

Важливо також зазначити, що за сучасних умов динамічного розвитку суспільства та глобалізації, стабільність, як характеристика функціонування держави та суспільства, проявляється не у відсутності змін, не як означення стану стійкості та незмінної рівноваги, а як показник динамічного стану складної системи з певним внутрішнім розпорядком, що забезпечує її подальше існування [4, с. 22]. Соціально-політична стабільність, на нашу думку, виражає такий стан співвідношення соціальних груп і політичних сил, при якому жодна з них не може істотно змінити політичну систему у своїх інтересах. Стабільність може розглядатися також як неіснування в суспільстві реальної загрози нелегітимного насилля або наявності в державі можливостей, які дають змогу в кризових ситуаціях впоратися з нею;

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society and state

неможливість спалаху громадянських війн або інших форм військових конфліктів (мінімальна стабільність); здатність демократичних структур швидко реагувати на зміну суспільних настроїв; як функція демократії, що включає участь громадян в управлінні державою через інститути громадянського суспільства (демократична стабільність) [5, с. 60].

Засобами досягнення соціально-політичної стабільності можуть бути як дії інституцій громадянського суспільства, таких як незалежні ЗМІ, вияви політичної активності громадян (мітинги, демонстрації, участь у виборах та референдумах) тощо, так і зобов'язуючи або навіть насильницькі дії органів державної влади. Загрозами політичній стабільності держави (а отже і політичній безпеці) є загострення протиріч між владою і народом, посилення відчуження між державними органами та громадянами, недовіра громадян до державних органів, зниження життєвого рівня населення. Проявами політичної нестабільності є політичний екстремізм, зростання рівня конфліктів на політичному, економічному, релігійному, національному ґрунті тощо.

Провідну роль у забезпеченні соціально-політичної стабільності відіграє держава як центральний елемент політичної системи. Зокрема, держава регулює суспільні процеси, забезпечує взаємодію між соціальними групами, між різними соціальними групами та державними органами, сприяє розв'язанню конфліктів між ними, впорядковує політичні процеси у внутрішньополітичних

та зовнішньополітичних сферах, створює та забезпечує організаційно-правові умови для реалізації прямих та опосередкованих форм громадської участі [6, с. 9].

Соціально-політична стабільність держави багато в чому залежить від структури і функцій політичної системи. Наприклад, на думку В. Богдановича, засадничими структурними елементами політичної системи є інституційний, нормативний, інформаційний.

Інституційний розкриває найбільш характерні для цього суспільства способи поєднання та вираження соціальних та політичних інтересів; тип утворення політичних асоціацій, партій, групових і національних інтересів; сукупність інститутів, структур та організацій, які беруть участь у конкурентній боротьбі за владу; особливості виборчої системи, державного ладу, забезпечення його збереження тощо.

Нормативний визначає основні принципи прийняття рішень у державі; домінантні принципи правового примусу; форми державного контролю за виконанням прийнятих рішень; технології громадського контролю за владою; особливості конституційної та судової систем тощо. Нормативна складова забезпечує стійкість держави і суспільства на перехідних етапах завдяки прийняттю нових нормативно-правових актів та внесення змін до існуючих відповідно до нових викликів та потреб.

Інформаційний визначає форми та засоби забезпечення політичного процесу через спілкування, звичаї, ритуали; різні форми і способи

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

подачі інформації та її аналіз; особливості форм міжособистісного та міжгрупового спілкування [6, с. 8].

Важливу роль у забезпеченні соціально-політичної стабільності в державі відіграє громадянське суспільство, оскільки воно діє на противагу державним органам, контролює їх, інколи доповнює їх діяльність. Громадянське суспільство є складним утворенням і характеризується багатомірністю соціальних зв'язків у середині нього. На нашу думку, термін «громадянське суспільство» доцільно вживати для означення структурно визначеної, інституціоналізованої підсистеми суспільства із специфічними, притаманними тільки їй добровільними формами громадської активності, особливими культурними і соціально-психологічними особливостями. У вузькому сенсі під громадянським суспільством розуміють сферу добровільних організацій та неформальних зв'язків, у які вступають індивіди і групи в публічній діяльності. З цієї причини громадянське суспільство іноді називають «третім сектором», яке в демократичних країнах є проміжною ланкою між громадянами і державою. Сутнісними характеристиками громадянського суспільства є те, що це, по-перше, частина суспільства відокремлена і незалежна від держави; по-друге, воно забезпечує права індивідів, зокрема, право власності; по-третє, громадянське суспільство є сукупністю багатьох незалежних економічних одиниць, які діють незалежно від держави і конкурують одна з одною [7].

В умовах громадянського суспільства можна виокремити низку основних принципів, які характерні у ставленні до індивіда:

– усі члени суспільства рівні перед законом;

– усі члени суспільства мають рівні можливості для реалізації своїх цілей;

– кожен член суспільства має право вибору при вирішенні будь-яких питань, що стосуються його особисто;

– чим більшої кількості індивідів стосується рішення, тим менше воно залежить від дій окремої особи;

– рішення загальної компетенції приймаються за участю всіх сторін; рішення про делегування влади приймаються з найбільшою демократичністю [8].

Основним показником дієвості громадянського суспільства є гарантоване ним забезпечення прав і свобод людини, визнання їх найвищими загальнолюдськими цінностями. Також для громадянського суспільства необхідна наявність «середнього класу», який став би основою суспільства, здатного до лобювання своїх інтересів перед державою.

Як зазначають деякі дослідники, формування та функціонування громадянського суспільства в Україні має певну специфіку у зв'язку з її приналежністю до «посткомуністичних країн». Частина теоретиків, передусім вихідців зі Східної Європи, визнавали існування в цих країнах елементів громадянського суспільства і за умов панування комуністичних режимів [7]. Особливості комуністичної ідеології наклали відбиток

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society and state

на соціально-психологічні якості громадян, їх готовність до захисту своїх інтересів, вибір способів та методів задоволення громадських та політичних інтересів.

Розвинуте громадянське суспільство у демократичній правовій державі здатне виконувати низку функцій, які будуть сприяти зміцненню основ демократії та забезпеченню соціально-політичної стабільності. Зокрема, функції громадського контролю, легітимації політичної влади, протидії авторитарним тенденціям, політичної адаптації, компенсаторну, правозахисну, політико-правову, які реалізуються за допомогою його інститутів – політичних партій, неурядових громадських об'єднань, громадських рухів, недержавних засобів масової інформації [9, с. 8–9].

Важливим показником дієвості громадянського суспільства є громадська активність, свідченнями чого є готовність та бажання громадян брати участь в державних справах, здійснювати громадський контроль органів державної влади. За допомогою громадської участі вирішуються різноманітні суспільні справи; в процесі цієї діяльності формуються такі особисті якості, сприятливі для функціонування демократичних інститутів, як зацікавленість у суспільних справах, небайдужість, довіра, толерантність, відповідальність і компетентність тощо; також виробляються навички громадської діяльності.

Неурядові дослідницькі структури, такі як Український центр економічних і політичних досліджень

імені О. Разумкова, Київський міжнародний інститут соціології (КМІС), Фонд «Демократичні ініціативи імені І. Кучеріва», Український інститут соціальних досліджень імені О. Яременка, Центр «Соціальний моніторинг» систематично проводять репрезентативні всеукраїнські та регіональні соціологічні дослідження та оприлюднюють їх дані щодо ставлення громадян України до основних державних та соціальних інститутів, найактуальніших проблем внутрішньої та зовнішньої політики. У фокусі уваги зазначених інституцій знаходяться, зокрема, й проблеми розвитку вітчизняного інформаційного простору, основні джерела інформування населення та їх вплив на формування оцінок поточних подій та політичних поглядів. Це, у свою чергу, створює можливості для відстеження деструктивних інформаційних впливів, розробки механізмів протидії їм та сприяє забезпеченню соціально-політичної стабільності [10].

Результати соціологічного дослідження, яке проводилося соціологічною службою Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова, підтверджують високий рівень громадської активності в Україні. Так, на запитання: «Чи повинні прості громадяни мати реальний вплив на прийняття державних рішень?» було отримано наступні результати:

– повинні мати вплив всі громадяни, яких це стосується, незалежно від рівня їхньої компетентності – 41 %;

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

– повинні мати вплив лише ті громадяни, що є компетентними в питаннях, які вирішуються, – 37 %;

– ні, не повинні – це справа державних управлінців і політиків – 9 %;

– важко відповісти – 13 % [11].

Так само більшість опитаних громадян висловлюються за підконтрольність дій влади громадськості, суспільству. Розподіл відповідей такий:

– 23,3 % вважають, що всі без винятку дії влади повинні бути підконтрольні суспільству;

– 35,0 % – всі, крім тих, що стосуються сфери безпеки і становлять державну таємницю;

– 19,6 % – лише ті дії, які безпосередньо торкаються інтересів громадян (або окремих груп громадян);

– 5,9 % – лише в окремих випадках;

– 2,8 % – не повинні бути підконтрольними;

– 13,5 % – не визначились [12].

Оскільки громадянське суспільство часто ототожнюється з «третім сектором», одним із основних його інститутів є неурядові громадські організації та об'єднання (НГО). Вплив громадських організацій, професійних спілок, організацій роботодавців, творчих спілок та інших, діяльність яких прямо не пов'язана із здійсненням владних повноважень, спрямовується на контроль дій державних інституцій на національному та місцевому рівнях. Для цього використовуються такі механізми, як консультації з громадськістю, участь у громадських радах, у робочих групах з представниками

органів державної влади, місцевих органів влади та НГО, громадські експертизи і моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити до органів державної влади. Хоча абсолютна більшість українських громадян не належить до жодної НГО, запит на вплив інституцій громадянського суспільства є помітним. Соціологічні опитування ілюструють, що участь у громадських організаціях сприймається як одна з найбільш ефективних форм впливу громадян на прийняття рішень та управління на державному і місцевому рівнях [13].

Важливу роль відіграють НГО у протидії інформаційній агресії в умовах «гібридної війни» з Російською Федерацією, зокрема НГО здійснюють контрпропагандистську та інформаційно-просвітню діяльність. Вона спрямована на моніторинг і спростування конкретних повідомлень російських, проросійських та сепаратистських ЗМІ; викриття форм, методів, прийомів та замовного характеру їх роботи; продукування і поширення інформаційного контенту, що об'єктивно та неупереджено відображає події, які відбуваються в українському суспільстві, російську агресію проти України.

Зокрема, Український кризовий медіацентр (УКМЦ), створений у березні 2014 року провідними українськими експертами у галузі міжнародних відносин, комунікацій та зв'язків з громадськістю, покликаний вирішувати такі завдання: надавати об'єктивну інформацію про Україну, події довкола неї, виклики та загрози національній безпеці,

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society and state

зокрема у військовій, політичній, економічній, енергетичній, гуманітарній сферах; об'єднувати інформаційні потоки про Україну, підвищувати поінформованість щодо ситуації та подій, які відбуваються в Україні та світі, сприяти побудові позитивного іміджу України на міжнародній арені. З цією метою УКМЦ проводить щоденні брифінги та надає цілодобову підтримку всім представникам ЗМІ, які висвітлюють події в Україні. Центр конструктивно співпрацює у вирішенні вказаних завдань з Радою національної безпеки і оборони України [10].

Незважаючи на важливу роль НГО у контролі діяльності органів державної влади та здійсненні ними інших функцій щодо взаємодії з органами державної влади, рівень їх співпраці залишається низьким. Зокрема, за даними експертного опитування, причинами неефективності консультацій з громадськістю є: небажання органів виконавчої влади враховувати пропозиції НГО та їх низька якість, відсутність належного інформування про проведення консультацій, корупція, яка заважає прозорості ухвалення рішень, тощо [14].

На нашу думку, підвищенню рівня взаємодії громадських структур і державних органів, а отже і забезпечення соціально-політичної стабільності в державі, сприяло б створення асоційованих структур, які мають визначене коло завдань і діють за принципом цільового підходу для їх досягнення. В Україні потрібно використовувати досвід функціонування громадських інститутів західних демократичних дер-

жав. Зокрема, запровадити систему реагування органів державної влади, в тому числі правоохоронних органів, на результати проведених громадських експертиз і моніторингів, особливо антикорупційних, рішень, дій, бездіяльності органів державної влади та їх посадових осіб. Доцільно також посилити відповідальність посадових осіб за порушення норм законодавства в разі неоприлюднення інформації, необґрунтованого віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на інформаційний запит, невмотивованої відмови, надання недостовірної інформації. Слід ініціювати розробку і затвердження порядку надання організаціями громадянського суспільства своїх пропозицій до проектів нормативно-правових актів, який би передбачив стандартну форму пропозиції та її розміщення на веб-сайті [13].

Доцільно також провести адаптацію законодавства України у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків до законодавства Європейського Союзу, розвивати механізми електронного урядування й електронної демократії. Підвищенню рівня громадської участі сприяло б спрощення процедур та скорочення термінів реєстрації інститутів громадянського суспільства, запровадження єдиного порядку розподілу коштів для державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства, з одного боку, й податкове стимулювання їх діяльності, з іншого.

Висновки. Таким чином, головними суб'єктами забезпечення

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

соціально-політичної стабільності є державні органи та громадянське суспільство. Між соціально-політичною стабільністю та політичною безпекою існує тісний діалектичний зв'язок. Ступінь забезпечення соціально-політичної стабільності залежить від можливості конструктивної взаємодії та забезпечення балансу інтересів між державними структурами та організаціями громадянського суспільства, від відсутності загроз національним політичним інтересам у внутрішній та зовнішніх сферах, тобто від забезпечення політичної безпеки держави. Соціально-політична стабільність розглядається й як функціонування одного уряду протягом тривалого часу; її пов'язують із конституційним порядком; стабільність розглядається як наслідок існування легітимної влади, як відсутність структурних змін у політичній системі або як наявність здатності управляти ними

Індикаторами соціально-політичної стабільності в державі є налагодження та чіткість роботи інститутів, що гарантують демократію, дія принципів панування права, збереження прав людини, повага та захист прав меншості; наявність діючої ринкової економіки і здатність протистояти конкурентному тиску та ринковим силам зсередини; рівень довіри до влади; рівень корупції, незалежне правосуддя, свобода слова та незалежність ЗМІ, стабільність валюти тощо.

Головними засобами досягнення політичної стабільності в державі є створення та забезпечення умов для активного залучення громадсь-

кості до формування державної політики та складу державних органів, забезпечення контролю за діями влади з боку громадськості, дотримання балансу інтересів громадян та державних інституцій, забезпечення системи стримувань та противаг у діяльності державних органів. Завдяки таким заходам рівень легітимності та підтримки органів влади громадськістю буде високим, що в свою чергу знизить ризик політичних загроз та небезпек. Формування громадянського суспільства можна розглядати як одну з передумов забезпечення соціально-політичної стабільності, а отже і політичної безпеки України. Повноцінна реалізація функцій інститутами громадянського суспільства дозволяє створити «буфер» у відносинах між державою та громадянами, сприяє залагодженню конфліктів у суспільстві, вирішенню проблем громадян у сфері забезпечення їхніх прав і свобод, підвищенню правової культури громадян, привертає увагу громадськості, державних органів, міжнародних структур до порушень прав і свобод людини і громадянина й таким чином формує демократичну правову державу та забезпечує політичну безпеку.

Призначення громадських організацій вбачається передусім у контролі за діями влади; виконанні правозахисної та соціальної функцій; участі у виробленні політичних (державних) рішень та у дорадчих органах, наданні пропозицій; захисті природного середовища; організації акцій протестів; проведенні незалежних аналітичних досліджень тощо.

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society and state

Таким чином, у взаємодії державних органів та інституцій громадянського суспільства відслідковується низка проблем. У цілому рівень мотивації як органів державної влади і місцевої влади до взаємодії, так і НГО до продуктивної співпраці є недостатнім.

Для забезпечення соціально-політичної стабільності в державі, на нашу думку, необхідно: по-перше, сформулювати чітку систему національних інтересів у правовому просторі, визначити їх пріоритети на найближчу та віддалену перспективу; по-друге, постійно забезпечувати достатній рівень захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, держави в цілому від внутрішніх та зовнішніх викликів та загроз тощо; по-третє, подолання корупційності, забюрократизованості органів державної влади; по-четверте, підвищити якість та ефективність взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави.

Останньому сприятиме забезпечення інформаційної відкритості з боку органів державної влади, вчасне інформування про підготовку політичних рішень; подальше вдосконалення нормативно-правового поля, усунення його прорахунків і прогалин, що має забезпечити результативність процедур консультацій з громадськістю, повноцінне здійснення громадського контролю, громадських експертиз, зокрема й антикорупційної експертизи нормативно-правових актів; розширення меж і змісту громадського контролю за діяльністю органів державної влади, створення додаткових механізмів ефективного контролю громадськості у сферах, які не мають належного правового регулювання; забезпечення належних умов для виконання моніторингових функцій НГО щодо дотримання законодавства в перебігу передвиборчої кампанії та виборчого процесу, дій органів державної влади, політичних партій, ЗМІ, виборчих комісій тощо.

Список використаних джерел

1 Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

2 Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.

3 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-

членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/>

4 Пріоритетні напрями підвищення ефективності політики національної безпеки : навч. посіб. / авт. кол.: Г. П. Ситник, В. І. Абрамов, О. А. Корнієвський. – К. : НАДУ, 2013. – 60 с.

5 Кіндратець О. Політичні зміни і політична стабільність / О. Кіндратець // Політ. менеджмент. – 2005. – № 2(11). – С. 60–64.

6 Богданович В. Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

безопасности государства в военной сфере : монография / В. Ю. Богданович. – К. : Основа, 2006. – 296 с.

7 Якименко Ю. Громадянське суспільство в Україні: основні характеристики [Електронний ресурс] / Ю. Якименко. – Режим доступу : http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=360.

8 Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Ю. Г. Кальниш, Т. М. Лозинська, В. І. Тимціунік ; Полтав. держ. аграр. акад. – Полтава : РВВ ПДАА, 2015. – 279 с. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com>.

9 Косілова О. І. Політичні функції громадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук / Косілова О. І. ; КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ, 2007. – 19 с.

10 Опалько Ю. В. Участь громадських об'єднань у протидії інформаційній агресії РФ. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/AZ-Protid-ya--nformagres---166e3.pdf>.

11 Результати соціологічного дослідження, проведеного службою Українсь-

кого центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова з 19 по 25 червня 2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=360.

12 Результати соціологічного дослідження, проведеного соціологічною службою Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова з 19 по 25 червня 2008 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=361.

13 Щодо активізації взаємодії організацій громадянського суспільства із органами державної влади. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/881/>.

14 Результати соціологічного дослідження, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва спільно з фірмою «Ukrainian sociology service» з 18 по 27 вересня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dif.org.ua/ua/press/dkvwkepgvwer>.

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор
І. Слюсарчук,
кандидат юридичних наук,
доцент В. Окіпнюк

Аннотация: В статье анализируются проблемы формирования гражданского общества в контексте обеспечения социально политической стабильности в Украине.

Ключевые слова: гражданское общество, национальная безопасность, правовое государство, социально-политическая стабильность.

Abstract: The problems of civil society formation in the context of providing sociopolitical stability in Ukraine were analyzed the article.

Key words: civil society, national security, state of law, sociopolitical stability.